

Tillåta statliga verk att ha balansräkningar

– ett möjligt konstruktivt inslag i *New Public Management* (NPM)

BERTIL LINDSTRÖM

INLÄGG

I mars 2020 visade sig ett antal oväntade effekter av den pågående Coronapandemin. Bland annat drabbades det statliga Vasamuséet i Stockholm av ett praktiskt taget fullständigt bortfall av biljettintäkter. I normala fall visar muséet stora överskott, där intäkterna alltså är betydligt större än kostnaderna. I pandemins spår blev det tvärtom.

Trots stora överskott år efter år, tålde muséet inte att intäkterna var mindre än kostnaderna ens under mycket kort tid. Institutionens finansiella tillgångar blev snabbt totalt förbrukade. Förklaring till detta: När budgetåret är slut ska statlig myndighet leverera alla oförbrukade penningmedel till den statliga huvudmannen. Myndigheter i allmänhet får nya anslag för nästa budgetår. Eftersom Vasamuséet normalt klarar sig på biljettintäkter från besökare, anses inga statsanslag behövas.

Är man lyckosam säljare i normala fall, riskerar man snabbt obestånd, när intäkterna tillfälligtvis sinar. En jämförelse med privatföretag kan lyfta fram en skillnad: Gränshandelsföretag i Charlottenberg, Malmö etc, drabbas också av kraftiga intäktsbortfall, men kan ändå överleva under ganska lång tid, eftersom de har varit tillåtna att bygga upp finansiella reserver.

I en tidigare artikel (Lindström 2015, s 52–53) försökte jag förklara begreppet ”balansräkningsförbud”, dvs kravet på myndigheter att återföra oförbrukade anslag till staten efter årets slut. I denna artikel jämfördes redovisningssystem i offentlig sektor respektive näringsliv. Vasamuséets problem under Coronaepidemin tydliggör en nackdel med ”balansräkningsförbudet”. Hade muséet tillåtits spara tidigare års överskott hade det varit mindre känsligt för den störning som epidemin innebar.

Att ta steget till näringslivets redovisning kan ses som en reform i den anda som kallas *New Public Management* (NPM). Under detta begrepp samlas många näringslivsinspirerade styrfilosofier. Många delar av NPM, såsom mål- i stället för regelstyrning, decentralisering och ökade krav på uppföljning, har prövats i svensk förvaltning och har på senare år kommit att kritiserats, bl a i Jonna Bornemarks bok *Det omätbaras renässans* (Bornemark 2018). Men i Sverige ledde alltså NPM *inte* till att redovisningssystemen inom offentlig verksamhet gjordes näringslivslika. Här finns det anledning att fråga om inte NPM hade kunnat komma att ses i något ljusare dager, om staten tillåtit de praktiska fördelar som en annan redovisnings- och anslagsordning hade kunnat medföra.

REFERENSER

Bornemark, J (2018), *Det omätbaras renässans – en uppgörelse med pedanternas världsherravälde*, Volante, Stockholm.

Lindström, B (2015), ”Vinst eller budgetsaldo”, *Ekonomisk Debatt*, årg 43, nr 1, s 52–56.

Bertil Lindström är universitetslektor emeritus vid Mittuniversitetet samt tidigare verksam vid Industriens utredningsinstitut. bertil.lindstrom856@gmail.com